

Olje- og energidepartementet
Postboks 8148 Dep
0033 Oslo

Oslo, 20. mars 2020

Ytre Vikna II vindkraftverk – Klage på vedtak av 13.11.2015 om godkjenning av MTA, vedtak av 28.12.2015 om utsatt frist for idriftsettelse, og vedtak av 07.06.2018 om ytterligere utsatt frist for idriftsettelse.

Denne klagen gjelder 3 eldre vedtak, som ikke tidligere er varslet eller underrettet om. Dette ble først kjent for Motvind Norge år Nord-Trøndelag E-verk (NTE) gikk ut i lokalavisen og varslet oppstart av bygging av vindkraftverket. Ingen av de nevnte vedtak ligger synlig på NVEs innsynsløsning, og de kom først til kunnskap når de berørte parter selv etterspurte dokumentene, dvs. 10. mars 2020.

Klageinteresse

Klagen sendes på vegne av Motvind Norge og Motvind Norges medlemmer som er direkte berørt av saken, og som derfor anses som parter med klageinteresse. Dette gjelder bl.a. Einar Helmersen, Knut Roger Eidshaug og Synnøve Kirkeby-Garstad, Bjørge A. Storvold og Tone Merethe Finseth, Per Arne Hansen og Laila Haltvik, som alle har bolig eller fritidsbolig i gjeldende område. Motvind Norge har også selvstendig klageinteresse. Se vedlegg.

Vedtak som påklages

- Ytre Vikna vindkraftverk trinn I og II, fikk konsesjon den **16.3.2009**, med frist 31.12.2012. Fristen for idriftsettelse ble ikke overholdt og Vikna II ble første gang utsatt i vedtak av 23.10.2013. Utsettelse ble gitt til 31.12.2017.
- Frist for idriftsettelse ble i vedtak av 28.10.2015 utsatt på nytt til 31.12.2020. Dette vedtaket er kun sendt til utbygger. Ikke sendt på høring til berørte interesser, og heller ikke til kommunen.
- MTA-planen ble deretter godkjent i vedtak av 13.11.2015. Denne er ikke sendt på høring til berørte parter, og kun administrativt behandlet i Vikna kommune.
- Ny søknad om utsatt frist ble i vedtak av 07.06.2018 satt til 31.12.2024. Heller ikke dette vedtaket sendt på høring til berørte parter, og her er heller ikke kommunen varslet.

Motvind Norge har følgende kommentarer til vedtakene:

Saksbehandlingsfeil, manglende varsling mv.

De juridiske rettighetene og virkemidlene varsling, underretning, kunngjøring til parter eller naboer er virkemidler satt i forvaltningslover, herunder energiloven § 2-1 og forvaltningslovens § 16, for å gi berørte mulighet til å ivareta sine interesser. Det er en viktig rettsikkerhetsstandard.

Ingen av de tre siste vedtakene er sendt på høring til berørte parter og naboer. Heller ikke kommunen står på kopilista i flere av vedtakene. Dette er i strid med MTA-planen selv som på side sier:

MTA skal utarbeides i samarbeid med berørt kommune samt evt. andre parter angitt i konsesjonen.

MTA-planen som angir detaljene for arealbruken på fjellet er altså ikke sendt på høring til berørte parter. Dette betyr at plassering av turbiner, høyde, rotordiameter, støyradius, iskastradius, skyggekast, visuell dominans, nærhet til fuglereservat, Ramsar-site, rett og slett er ansett som «åpenbart unødvendig» å varsle om, som er det eneste relevante unntaket i forvaltningsloven § 16.

På forespørsel fra Motvind Norges medlemmer har NVE svart om varslingsplikten at

«Dette vil variere fra sak til sak. I de to søknadene om utsatt frist for idriftsettelse mottatt av NTE Energi knyttet til Ytre Vikna II ble søknadene ikke sendt på høring, med bakgrunn i at søknadene ikke inkluderer tiltak som medfører endrede virkninger for omgivelsene. Grunneiere og rettighetshavere, Fylkesmannen og fylkeskommunen ble underrettet om tillatelsen. Underretningen skal etter forvaltningsloven gi opplysninger bl.a. om klageadgang, klagefrist og retten til å se sakens dokumenter. Ingen valgte å klage på vedtaket.»

Endringen i støyforskriftene som skjedde før MTA-planen ble godkjent, har også medført at antallet berørte parter har økt fordi flere bygninger med støyfølsom bruk har kommet inn i gul sone. Naboer som havner i gul sone, herunder klagerne oppgitt i Motvind Norges klage, er berørt på en slik måte at de må regnes som parter som skal varsles og med klagerett. Gul sone omfatter nå 33 eksisterende bygninger, 7 boliger og 26 fritidsboliger og to regulerte hyttefelt. Flertallet av bygningene er eid av naboer som ikke har fått ivare tatt rettighetene sine, og noen få grunneiere i planområdet.

Endrede støyretninglinjer innebærer at Ytre Vikna II vil gi store økonomiske og miljømessige konsekvenser for alle eiendommer i gul sone gjennom verdifall på eiendommer og det faktum at regulerte hyttetomter ikke blir bebygd.

Etter at forvaltningen av vindkraftverk ble unntatt fra reguleringsplankravet i plan- og bygningsloven, er det NVEs ansvar å overholde samordningsansvaret, informasjonsansvaret og medvirkningsansvaret gjennom sin saksbehandling etter energiloven. På Ytre Vikna er det tydelig at dette ansvaret ikke er overholdt. På grunn av manglende informasjon er det f.eks. regulert hyttefelt, solgt tomter og bygd fritidsboliger i gul ubeboelig sone! En av klagerne, Knut Roger Eidshaug, fikk byggetillatelse i september 2019.

Folk innretter seg etter vedtak, men forventer ikke at all verdi skal tapes fordi en offentlig etat selv feilaktig vurderer manglende varsling som «åpenbart unødvendig». Hvor lang tid tar det egentlig å finne ut hvem som bor i og eier disse bygningene som blir berørt? Og gir ikke en endring i støyforskriften i seg selv grunn til å varsle dem som blir berørt, og som ikke har vært det før?

Motvind Norge mener at NVEs vurdering av at varsling ikke var nødvendig, er basert på feil vurdering av faktum, og at den manglende varslingen er et brudd på forvaltningsloven. Berørte parter har ikke fått den informasjonen som setter dem i stand til å ivareta sine interesser, og de har mistet sin klagerett.

Kommunens håndtering med å godkjenne hyttetomter i vindkraftområdet kan tyde på at de heller ikke har hatt kunnskap om støyradiusen som er oppgitt i MTA-planen. Vi stiller da spørsmålsteget ved om det har vært et samarbeid med kommunen slik påkrevd i konsesjonen?

Manglende varsling og unnlatt høring av MTA-planen og utsatte frister, har medført at folk har innrettet seg økonomisk etter denne feilinformasjonen.

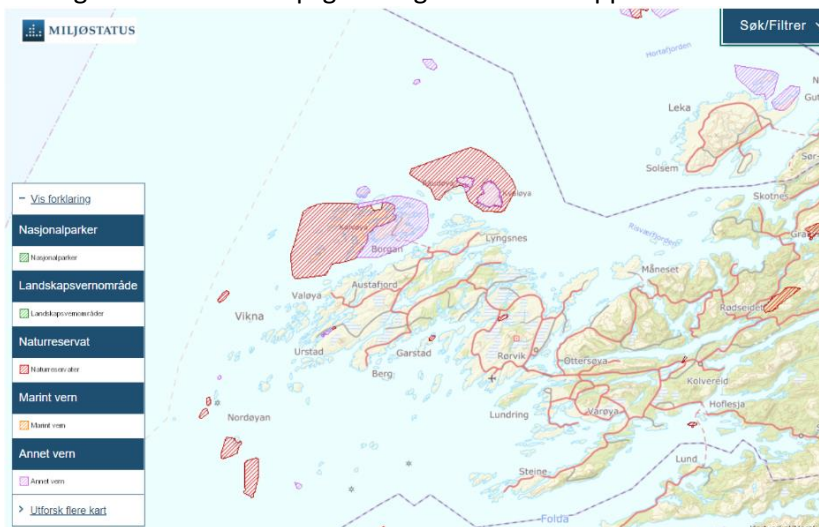
Utbyggingsløsningen bygger på mangelfull utredning.

Konsekvensutredningen som ligger til grunn for konsesjonen ble foretatt i 2001-2002, og er nå 19 år. Etter den tid, men før konsesjonen ble gitt i 2009, ble naturmangfoldsloven vedtatt. Den kommer i tillegg til konsekvensutredningsplikten i plan- og bygningsloven, og stiller opp krav til hvordan konsekvensvurderingene for naturmangfoldet skal gjennomføres. I veileder til Naturmangfoldsloven heter det:

Forvaltningsloven § 17 sier at forvaltningsorganet skal påse at saken er så godt opplyst som mulig før vedtak treffes. Dette medfører plikt til også å utrede og vurdere konsekvensene vedtaket får for naturmangfoldet. Vi har imidlertid ikke før naturmangfoldloven hatt noe felles, grunnleggende system og juridiske virkemidler for hvordan disse vurderingene skal gjennomføres. Den begrensede begrunnelsesplikten i forvaltningsloven § 24 gjør også at det ikke har vært nødvendig å gjengi i vedtakene hvordan naturmangfoldhensyn er vurdert i skjønnsmessige vurderinger, og hvilken vekt de er tillagt. Naturmangfoldloven kapittel II endrer dette. Lovkapitlet supplerer og konkretiserer forvaltningslovens bestemmelser om utrednings- og begrunnelsesplikt for naturmangfold.

Den gamle konsekvensutredningen innfrir dermed ikke kravene i naturmangfoldslovens kap II (Nmfl) Mfl. § 7 krever at vurderingene og vektlegging av §§ 8-12 framgår av vedtaket. Det er altså ikke nok bare å nevne i vedtaket at §§ 8-12 er vurdert og at man har vektlagt disse prinsippene. Vedtaket skal synliggjøre hvordan prinsippene er vurdert og vektlagt. Dette er ikke gjort i MTA-planen og heller ikke konsesjonen. Her ramses opp en rekke relevante forhold, men ingen tillegges vekt, og det går heller ikke fram hva annet som har vektet mer.

Nmfl § 8 og vanlige forvaltningsmessige prinsipper sier videre at offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet skal så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger, i et rimelig forhold. Kunnskapsgrunnlaget skal være oppdatert.

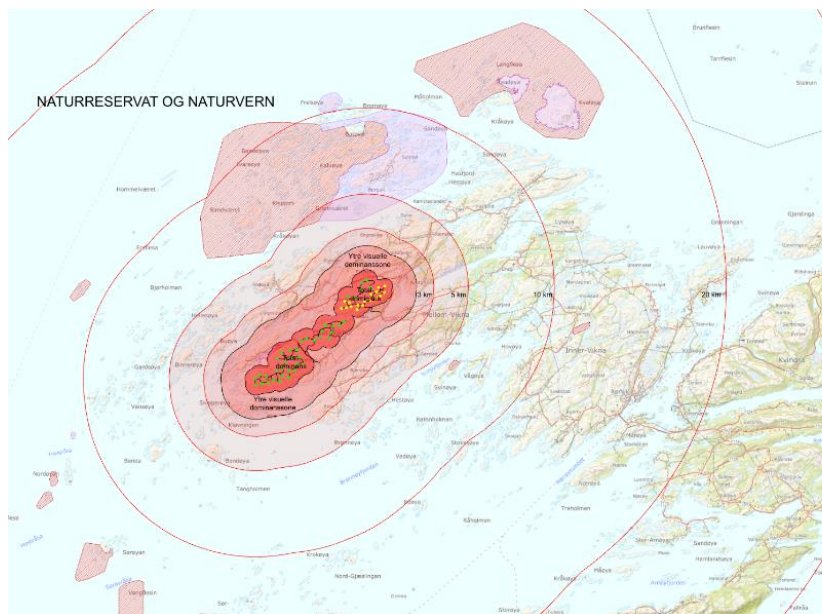

I Ytre Vikna II har konsekvensutredningen ikke vurdert hensynet til våtmarksområdet og trekkfugl, og at de nærmeste naboøyene er en del av et stort Ramsar-område, dvs. et viktig internasjonalt våtmarksområde bl.a. brukt som raste- og hvileplass i et internasjonalt nettverk for trekkfugl.

Norge var et av de første landet som ratifiserte Ramsar-konvensjonen i 1973. Den omhandler opprinnelig våtmarker som leveområde spesielt for vannfugler, og har i mange år hatt som mål å bevare våtmarker i et internasjonalt nettverk på trekkrutene for trekkfugl. Ytre Vikna er ett av disse områdene. Konvensjonens medlemsland forplikter seg bl.a. gjennom arealplanleggingen å følge opp en rekke forpliktelser i selve konvensjonen. I Norge er forpliktelsen lovfestet for arealplanlegging i plan- og bygningsloven § 3-1, 4. ledd.

NVE og NTE er gjennom plan- og bygningsloven og naturmangfoldslovens forpliktet til å forvalte internasjonalt viktige våtmarksområder slik at deres økologiske funksjoner ('ecological character') opprettholdes, og å sørge for fornuftig bruk ('wise use') av alle våtmarker i forvaltning og arealplanlegging.

Øyriket Vikna har grunne havforhold og er derfor svært godt egnet for fugl. Området ble vernet for å «opprettholde et harmonisk sammensatt dyreliv i området», som del av en større verneplan i 2003. Staten vurderte området som så viktig at området også ble anerkjent som Ramsar-område i 2013. Dette er ikke vurdert i den gamle konsekvensutredningen

Her ser vi vindkraftområdet i Ytre Vikna plassert på nabøya til Ramsar-området, og planområdet er omgitt av verneområder.

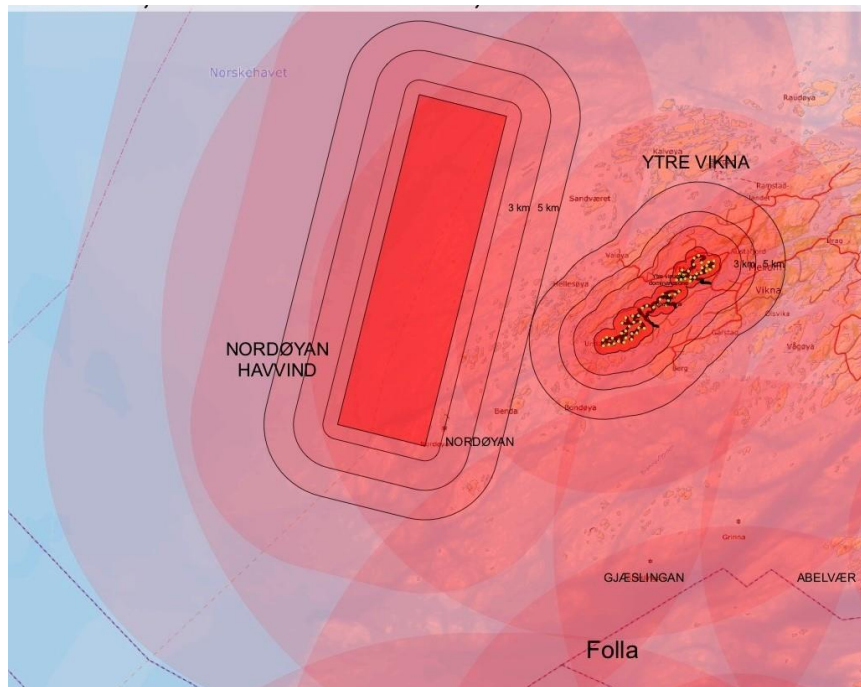
Motvind Norge mener vindkraftverk ikke er forenelig med verneområder for fugl.

Det gjenstår å se om den nye vurderingen som forvaltningen og NTE er forpliktet til å ta kan anses som «fornuftig» i våtmarkkonvensjonens forstand. Motvind Norge minner i den forbindelse om at Direktoratet for naturforvaltning (DN) og Riksantikvaren (RA) i sin «Miljøfaglig vurdering av planlagte vindkraftanlegg i Norge» fra 2001 vurderte Ytre Vikna som et av de mest kontroversielle vindkraftprosjekter i Norge: «Ytre Vikna ble plassert i kategori 4, svært store negative konsekvenser.

Naturmangfoldsloven § 49 stiller i tillegg opp tydelige krav til konsesjoner etter annet lovverk som vil innvirke på verneverdiene i et verneområde. Også her fastsettes prinsippet om at hensynet til verneverdiene skal tillegges vekt ved avgjørelsen av om tillatelse bør gis, og ved fastsetting av vilkår.

Av illustrasjonen på neste side går det fram at NTE som gjennom Sarepta energi står bak 3 av disse 4 utbyggingene, ikke har tatt hensyn til verneverdiene på Ytre Vikna i sine valg av områder.

At hverken NVE eller NTE har tatt hensyn til verneområdene for fugl viser seg ytterligere fram når vi ser på planene for Nordøyen havvind, som er lagt helt inntil og over verneområdene. Det store Ramsarområdet i Ytre Vikna er helt dekket av influensområdet til vindkraftverkene, og vil trolig bli svært preget som verneområde.

Motvind Norge mener på denne bakgrunn det er åpenbart at NTE og NVE må vurdere denne konsesjonen på nytt i lys av verneområdene. Konsekvensutredningen fra 2002 som konsesjonen hviler på har ikke foretatt de vurderinger som i dag er nødvendige etter naturmangfoldsloven og Ramsarkonvensjonen. Formålet med verneområdene skal tillegges vekt, og vektingen skal ihht til naturmangfoldsloven være transparent. Vi skal med andre ord kunne se av vurderingen hvilke argumenter som er vektlagt, og hvilke som ikke er vektlagt.

Motvind Norge mener verneområder for fugl og fugletrekk ikke lar seg forene med vindkraftverk.

På bakgrunn av dette krever Motvind Norge at konsesjonen trekkes tilbake.

Konsesjonen er ikke i tråd med plan

Reguleringsplanen for Ytre Vikna 2 (konsesjonsområdet) omfatter 14 km². I hht innskjerpede støykraav båndlegger vindkraftanlegget hele 28 km². Dette arealet blir ubeboelig pga. støy (45dB(A)Lden). Det blir også byggeforbud i denne sonen. Dette er gul sone som omfatter 33 eksisterende bygninger, 7 boliger og 26 fritidsboliger og to regulerte hyttefelt.

Konsesjonen har ikke tilstrekkelig hjemmel i energiloven.

Trøndelag fylke og Norge har ca 10 TWh kraftoverskudd av fornybar kraft nasjonalt hvert år.

Kjetil Lund, direktør for NVE har uttalt at «det er ingen hast med nye vindkraftverk» og han bekreftet at Norge har vært netto eksportør av elektrisk kraft hvert år siden 2011 og vil fortsette å være det i mange år fremover.

Det som skal produseres av Ytre Vikna vindkraftverk er dermed ren overskuddskraft. Hjemmelsproblemet viser seg når vurderingene som er gjort for Ytre Viknas rent kommersielle produksjon av overskuddskraft, er de samme som gjøres for konsesjoner som gis med hensyn til forsyningssikkerhet.

Motvind Norge mener dette er en blindsoner det ikke er tatt høyde for hos lov-utøver i forvaltningen, da vektingen av f.eks. areal- og naturinngrep må veie mye tyngre i de konsesjonene som gis som rene overskuddsprosjeKter. Vi minner om at arealkostnadene er veldig store, og at dette overhodet ikke vurderes når konsesjonene blir gitt. Konsesjonær har selv valgt sitt område ut ifra helt andre parametere enn arealforbruket. Dette kan kanskje tolereres i prosjekter som begrunnes med forsyningssikkerhet, men det er ingen tvil om at arealinngrepene må vektas mye tyngre i de øvrige prosjektene.

Arealinngrepet på Ytre Vikna II er altså ikke nødvendig pga. energibehovet, men iverksettes fordi vindkraftverket pga. økonomiske virkemidler gir økonomiske fordeler for konsesjonær.

Begrunnelsen for å bygge ut Ytre Vikna II, med store støykonsekvenser for mange helårsboliger og fritidsboliger, er altså rent bedriftsøkonomisk, og Motvind Norge mener energiloven § 3-1 ikke gir tilstrekkelig hjemmel når anlegget kun har bedriftsøkonomiske fordeler, og ikke kan begrunnes med forsyningssikkerhet eller andre argumenter som kan betegnes som samfunnsmessig rasjonelle. Det er ikke åpenbart at det er samfunnsmessig rasjonelt å forbruke natur på denne måten når arealinngrep er vurdert som det største problemet for biologisk mangfold på jorda av FNs naturpanel.

Ifølge plan- og bygningsloven skal alle tiltak og vedtak om arealer fattes med utgangspunkt i formålet om bærekraft. Ingen av arealene i vindkraftkonsesjonene vi har sett har en slik bærekraftsvurdering, heller ikke den for Ytre Vikna. Den er med sin 19 år gamle konsekvensutredning utdatert.

Det har aldri tidligere i energilovens historie vært en situasjon der energianlegg etter energianlegg på samlebånd, er utviklet i en strukturert forretningsprosess for så å bli solgt til utenlandske eiere. Dette til tross for at målene i fornybardirektivet og elsertifikatloven er nådd. Statnett har uttalt at det ikke er behov for mer kraft. Men hverken forvaltningen eller politikerne er tilsynelatende villige til å sette en øvre grense for kraftproduksjonen. Argumentasjonen vi har sett er fordi en øvre grense vil kunne forstyrre markedet.

Energimarkedet er riktignok konkurranseutsatt, men vi kan ikke se at det er hjemmel i energiloven for å konkurranseutsette natur-, fjell- og kystarealene i Norge, selv om de brukes til energiproduksjon.

De økonomiske driverne medfører at enorme LNF-områder kapitaliseres og selges til utenlandske eiere uten at premisene for dette er en del av energilovens system. Når folk får bevissthet om det som skjer, oppfattes regimet også som i strid mot den alminnelige rettsoppfatning. Det norske folk har et eierforhold til fjellene og kystnaturen gjennom allemannsretten, selv om ikke alle er grunneiere.

Ekspropriasjonsvedtak ble fattet på feil grunnlag.

For at borgere skal måtte avstå sin eiendom eller rettigheter til eiendommen under tvang, kreves ihht oreigningslovens § 2 for det første at prosjektet står på lista i § 2, og dernest at tvangsvståelsen er «tvillaust meir til gagn enn til skade». Samfunnsnyttan må vere åpenbar. Motvind Norge mener det er grunn til å stille spørsmålsteqn ved om ekspropriasjonsvedtakene for grunn til Ytre Vikna dekkas av bestemmelsens 1. ledd.

Formålet med ekspropriasjon er at det skal vere mulig å gjennomføre tvangsvståelse av eiendom, til fordel for prosjekter som har utvilsom samfunnsnytte eller kommer fellesskapet til gode. Dette kan sluttas fra de øvrige inngrepene som er uttømmende listet opp i § 2 nr. 1-55, som alle er inngrep til gagn for samfunnet og fellesskapet.

Utbygging av fornybar kraft kan på generelt grunnlag og isolert sett sies å ha samfunnsnytte, så lenge kraftproduksjonen kan begrunnes med forsyningsikkerhet eller annan utvilsom samfunnsnytte. Ytre Vikna II produserer overskuddskraft, og skal trolig selges til utenlandske interesser. Ettersom vindkraftverket ikke skal dekke samfunnets behov for kraft, men kun er et bedriftsøkonomisk gunstig forretningsprosjekt, stiller vindkraftverket i en annan kategori enn de øvrige inngrepene som er listet opp i oreigningsloven § 2 nr. 1-55.

Motvind Norge mener at det å inngå minnelig avtaler med grunneiere under trussel om ekspropriasjon, eller tvinge grunneiere til å gi fra seg rettigheter til grunnen for dette formålet, ikke er dekket av oreigningsloven.

Tillatelse til ekspropriasjon innebærer tvangsvståelse av eiendom og rettigheter, og krever ihht grl. § 113, tydelig hjemmel i lov. Hvis OED likevel finner at hjemmelen i oreigningsloven § 2, 1. ledd er dekkende, ber Motvind Norge om at dette begrunnes i vedtaket.

Er inngrepet «tvillaust meir til gagn enn til skade»?

Hvis hjemmelen i oreignl § 2, 1. ledd finnes dekkende for prosjektet, er det uansett oreigningslovens § 2, 2. ledd som avgjør. Ekspropriasjon tillates kun når inngrepet er «tvillaust meir til gagn enn til skade».

Av OEDs klagevedtak av 14.06.2006 kan det se ut som at ekspropriasjonstillatelsen er gitt på bakgrunn av vurderingen som ble gitt etter energiloven når konsesjon ble gitt, og at det ikke er foretatt en selvstendig vurdering etter oreigningslovens § 2. 1. og 2. ledd. Anleggskonsesjonen for tiltaket etter energiloven § 3-1, er gitt på bakgrunn av samfunnsnyttevurderingen i energiloven, som ikke er den samme som etter vurderingen etter oreigningsloven.

Det som er vurdert ihht. energiloven, er prosjektenes realiserbarhet rent bedriftsøkonomisk, herunder avstand til nett, nettkapasitet og forholdet til plan. Hvis prosjektet kan realiseres, vurderes det som samfunnsmessig rasjonelt. Hensynet til private grunneierinteresser og andre næringsinteresser er ikke vurdert. Ulemper som vil vise seg fram i bit for bit-utvidelsene etter at konsesjonen er gitt, blir ikke vurdert.

Beslutningsgrunnlaget synes ufullstendig i en vurdering etter oreigningsloven § 2. 2. ledd, der selve inngrepet skal vere «tvillaust meir til gagn enn til skade».

Motvind Norges mener det er åpenbart tvil om inngrepet er mer til gagn enn til skade, og at ekspropriasjonsvedtaket som ble gitt ikke har hjemmel i oreigningsloven § 2.2.ledd.

Oppsummering.

Konsesjonen til Ytre Vikna vindkraftverk hviler på flere grunnlag det kan stilles spørsmålstegn ved. Særlig gjelder dette den gamle utdaterte konsekvensutredningen fra 2001-2002 som ikke er oppdatert i tråd med regelverket, herunder naturmangfoldloven og Ramsar-konvensjonene.

Endringen i støyforskriften har medført at mange flere personer er berørt av støyradiusen på 42 dBA, i gul sone. Manglende varsling har medført at disse ikke har kunnet ivareta sine interesser, enten gjennom klagerett eller ved å disponere annerledes.

Motvind mener konsesjonen ikke lenger kan begrunnes med hjemmelen i energiloven, da kraftverket ikke skal produsere kraft for forsyningsikkerheten. Det samme gjelder ekspropriasjonsvedtaket som i dag vanskelig kan begrunne et så inngripende tiltak overfor andre menneskers eiendomsrett.

Ytre Vikna er med sine tusenvis av øyer og grunne farvann omtalt som unikt i Europa. Å planlegge vindkraftverk her er en usedvanlig dårlig ide, og nok et bevis på en lite gjennomtenkt og helhetlig planlegging fra NTE og NVEs side. Det samme gjelder for øvrig Nordøyan havvind, som for øvrig neppe kan kalles havvind der det er planlagt på 6 meters dyp i fjæra.

Motvind Norge mener på denne bakgrunn av konsesjonen må trekkes tilbake.

Med hilsen

Rune Haaland
Generalsekretær

Eivind Salen
Styreleder

Vedlegg: Motvind Norges rettslige interesse